

๗๖๓

มทที่ ๑

บทนำ

ความเ็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณภาพชีวิตของประชาชนนับเป็นเป้าหมายสูงสุดของอารยประเทศทุกประเทศ เพราะถ้าปราศจากพลเมืองที่มีคุณภาพแล้ว แม้ประเทศนั้นจะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เพียงใด ก็ยังไม่สามารถทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นประโยชน์ในการสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ประเทศได้ ในกระบวนการความพยายามของรัฐที่มุ่งบรรลุเป้าหมายดังกล่าวการศึกษาเป็นระบบสังคมที่ได้รับการลงทุนและความคาดหวังอย่างสูงให้เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้โตมากรฐานตามอุดมคติและความต้องการของแต่ละประเทศ

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนก็คือ การศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความซื่อสัตย์ เข้มแข็ง และรู้จักประหยัด (อนุชา นพคุณ 2526: 10) เมื่อจุดมุ่งหมายของการศึกษาเปลี่ยนไปจากเดิมเช่นนี้การเรียนการสอนที่เน้นทางค่านวิชากร โดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นผู้กระทำทุกอย่าง เป็นผู้พูด อธิบาย นักเรียนเป็นฝ่ายรับฟัง มีโอกาสน้อยมากที่จะแสดงความคิดเห็น ความถนัดหรือความสามารถของตนเอง จึงต้องเปลี่ยนไป โดยครูเป็นผู้ทำหน้าที่จัดสภาพการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งการเรียนการสอนในห้องเรียนอย่างเดิวนั้นไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้เด็กนักเรียนมีความรู้และประสบการณ์โดยสมบูรณ์ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาได้ จึงจำเป็นต้องจัดการให้นักเรียนมีโอกาสขยายความรู้และประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในห้องเรียนด้วย

สำหรับคำว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตร" โรเบอรี คัมบิว เฟรคเคอริค (Robery W. Frederick 1959: 6) ใ้กล่าวว่ "คำว่กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีชื่อเรียกไปต่ง ๆ นานา เช่น กิจกรรมรวมหลักสูตร กิจกรรมนอกหลักสูตร กิจกรรมนอกชั้นเรียน กิจกรรมโรงเรียน เป็นต้น แม้จะเรียกชื่อไปต่ง ๆ กัน แต่จุดประสงค์ของการจัดก็คืออันเดียวกันนั่นเอง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2504: 3-4) ใ้กล่าวเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ว่า กิจกรรม คือ การทำงานและการกระทำทุกอย่างในสถานศึกษา การเรียนวิชาต่ง ๆ ตามหลักสูตรในห้องเรียน เช่น การอ่านการเขียนเหล่านั้นนับว่าเป็นกิจกรรม และยังมีใ้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาไว้ว่ากิจกรรมอาจอยู่ในหลักสูตรหรือนอกหลักสูตรก็ได้ ถ้ากิจกรรมใ้กำหนดไว้ในหลักสูตรบังคับก็ว่าต้องเรียน ท่องทำ ก็เรียกว่า "กิจกรรมในหลักสูตร" กิจกรรมใ้ใ้กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือมีใ้บังคับว่า จะต้องเรียนแต่บุคคลในสถานศึกษาร่วมกันจัดใ้มีขึ้น โดยมุ่งใ้ส่งเสริมการเรียนในชั้นเรียนใ้มีผลดีคว่าเดิม กิจกรรมนี้เรียกว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมพิเศษ (Extra Curricular or Special Activities)

สำหรับความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น จันท์ ชุมเมืองปักษ์ (2508: 20) ใ้กล่าวว่ กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแห่งการเรียนการสอน ในอันที่จะเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตประจำวันของผู้เรียน ใ้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และยังเปรียบเทียบว่ "ถ้าวิชาการต่ง ๆ ในหลักสูตรเป็นอาหารเลิศแล้ว กิจกรรมเสริมหลักสูตรก็คือส่วนประกอบที่สำคัญและจำเป็น อันใ้แก่ เครื่องเทศและสิ่งชูรสอันแฉด การปรุงอาหารของเครื่องเทศและสิ่งชูรสอันใ้แก่การเรียนการสอนก็ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั่นเอง"

เอลโซเวิร์ท ทอมสกินส์ (Ellsoworth Tomskins 1950: 10) ใ้กล่าวถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่ "กิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นเป็นประสบการณ์ที่ใ้เป็นส่วนส่งเสริมการเรียนการสอนตามประมวลการเรียนในหลักสูตรใ้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กเจริญงอกงามทุกด้าน ดำรงคนเป็นพลเมืองดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้"

จะเห็นใ้ว่กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และจำเป็นที่จะต้องจัดขึ้นเพราะเป็นส่วนหนึ่งของจัดการศึกษา ที่จะช่วยใ้ความมุ่งหมายของการศึกษามบรรลุผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์และจะเป็นวิถีทางที่จะใ้ผู้เรียนใ้มีโอกาส

แสวงหาประสบการณ์ นึกคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทั้งยังจะช่วยสนองความต้องการทาง
 คำนึงจิตวิทยา ช่วยถึงความสนใจ ความกระตือรือร้นของนักเรียนออกมาให้ปรากฏ ช่วยให้
 เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักใช้พลังกำลังด้านความคิดและร่างกายในทางที่
 ถูกต้อง มีค่านิยมและนิสัยที่ดีงาม ทั้งยังเป็นการส่งเสริมมิตรภาพและสัมพันธภาพอันดีให้
 เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนและนักเรียนหรือกับครูผู้สอน ซึ่งการเรียนการสอนในชั้นอย่างเกี่ยว
 ไม่สามารถพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้สมบูรณ์ได้

ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้พิจารณาเห็นความสำคัญของกิจกรรม
 เสริมหลักสูตรและได้ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ปี
 พ.ศ. 2520 โดยวางระเบียบให้โรงเรียนมัธยมศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เข้าไว้ใน
 แผนการเรียนและเรียกกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า "กิจกรรม" ซึ่งนักเรียนทุกคนต้อง
 เข้าร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไม่น้อยกว่า 1 กิจกรรมทุกภาคเรียน โดยเข้าร่วม
 กิจกรรมที่เลือกสัปดาห์ละ 1 คาบเรียน เมื่อเรียนจบแต่ละภาคเรียนจะมีการประเมินผล
 การเข้าร่วมกิจกรรม โดยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลายจะจบ
 หลักสูตร ได้จะต้องผ่านกิจกรรมที่เลือกทุกภาคเรียน

ปัจจุบันแม้ว่าโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาจะยอมรับและเห็นคุณค่าในการจัด
 กิจกรรมเสริมหลักสูตร แต่ก็ยังจัดกันน้อยไม่กว้างขวางและแพร่หลายเท่าที่ควร บาง
 โรงเรียนผู้บริหารมองไม่เห็นความสำคัญ นักเรียนไม่สนใจ บางโรงเรียนอยู่ในขั้นริเริ่ม
 บางโรงเรียนก็มีกิจกรรมน้อยและไม่สนใจจะจัดอย่างจริงจัง บางโรงเรียนไม่พร้อมและ
 เกิดปัญหาอุปสรรคในการจัด ดังที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524: 9-80)
 ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์และนักเรียนในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 พบว่า ปัญหาที่พบบ่อยมากเป็นอันดับที่ 2 รองจากปัญหางบประมาณคือ ขาดแคลนผู้ชำนาญการ
 คืออาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในสถานศึกษานั้นเอง ซึ่งเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า
 ควรจะให้อาจารย์ในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม
 เสริมหลักสูตรโดยทั่วถึง และถ้ามีรูปแบบหรือโครงการของการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้
 กับอาจารย์ได้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาแล้ว ก็จะทำให้
 การจัดกิจกรรมเป็นไปได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากความเป็นมาข้างต้นประกอบกับปัญหาในการหารูปแบบหรือโครงการที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยประสบอยู่ในขณะที่เป็นที่ปรึกษากิจกรรมชุมนุมคณิตศาสตร์ของโรงเรียน ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรคณิตศาสตร์อย่างจริงจังเพื่อจะไต่หว่าถึง วิธีการจัด การดำเนินงาน การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนและอาจารย์ ปัญหาการจัด ทลออกจนแนวความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของอาจารย์และนักเรียนในการจัดกิจกรรม เพื่อนำผลการวิจัยนี้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือเสนอโครงการแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้เกิดผลดี และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูคณิตศาสตร์และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านต่อไปนี้คือ วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม การวางแผนจัดกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม ประเภทของกิจกรรม ประโยชน์ของกิจกรรม การประเมินผลกิจกรรม ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรม
2. เพื่อเสนอโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ครูที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ หรือครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร
2. กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ที่นำมาวิเคราะห์เพื่อเสนอเป็นโครงการเป็นกิจกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โครงการ

หมายถึง โครงการในการจัดกิจกรรม
เสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร

กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์

หมายถึง กิจกรรมคณิตศาสตร์ที่จัดขึ้นทั้ง
ในและนอกเวลาเรียน เป็นกิจกรรมที่
มิได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่จัดขึ้นโดย
มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์
ในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ครูคณิตศาสตร์

หมายถึง ครูที่ปรึกษากิจกรรมเสริม
หลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ หรือครูผู้สอน
วิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

นักเรียน

หมายถึง นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
เสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ ระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อตกลงเบื้องต้น

ความคิดเห็นของครูคณิตศาสตร์และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชา
คณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ถือว่าตอบแบบสอบถามอย่างจริงจัง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางแก่ครูคณิตศาสตร์ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนในการปรับปรุงการบริหารการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น
3. ผลการวิจัยนี้อาจจะเป็นแนวทางในการศึกษาและค้นคว้าวิจัยอื่น ๆ ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย